

muzyka baletowa; wiele z tych dzieł zaginęło lub zachowało się we fragmentach.

B. Churgin, N. Jenkins, NGrove XVI 452-457; Ch. Speck, MGG(P) XIV 890-900; K. Morawska, EM(B) IX 27-29.

Barbara Lachtera

SAMMLUNG, właśc. **Die Sammlung** (niem. zbieranie, zbiór), protestancka grupa katolizująca w Niemczech, działająca 1954-63 na rzecz prakt. i teol. zbliżenia do rzym.kat. Kościoła.

Nazwa ugrupowania nawiązywała do Mt 12,30 („kto nie zbiera ze Mną, rozprasza”) i miała podkreślać rolę czynnika integrującego dla trwania wspólnoty chrześc.; program S. został określony w opublikowanych 1954-57 siedmiu okólnikach pt. *Im Jahrhundert der Kirche*, ich „manifestacja” z 1 V 1958 i pracy *Katholische Reformation* (St 1958); S. wydawała też własny biuletyn informacyjny „Die S.” (1958-60; od 1961 „Evangelisch-Katholisch”. Korrespondenz- und Nachrichtenblatt der S.); do kierowniczego gremium S. należeli: H. → Asmussen, R. Baumann, E. Fincke, M. Lackmann i W. Lehmann.

S. jako przejaw nurtu reformacyjnego w Kościele ewang.-augsb. w Niemczech dążyła do przywrócenia utraconych tzw. prawd kat. (*katholische Wahrheiten*), przezwyższenia konfesyjnej izolacji protest. i kontynuowania w ten sposób właściwego ducha → reformacji niem. XVI w.; jej przedstawiciele akcentowali m.in. „cielesną” (widzialną) strukturę Kościoła, wyrażającą się w urzędowym kapłaństwie, życiu sakramentalnym i liturgii; domagali się przywrócenia urzędu biskupstwa z → sukcesją apostołską, uznania kośc. → Tradycji i → Nauczycielskiego Urzędu Kościoła, a zwł. nowego spojrzenia na istotę → Eucharystii i jej znaczenia w życiu Kościoła; postulaty te zawierały się w kolejnych opracowaniach teol. o grzechu pierworodnym E. Kindera (*Die Erbsünde*, St 1959) i Wieczery Pańskiej P. Meinholda i E. Iserloha (*Abendmahl und Opfer*, St 1960) oraz w pracy zbiorowej o Kościele jako Ludzie Bożym (*Die Kirche. Volk Gottes*, St 1961); nawiązywały one do Evangelische Katholizität, kategorii teol. głoszonej przez N. → Söderbloma i rozwijanej przez F. → Heilera.

Poglądy przedstawicieli S. nie znalazły zrozumienia i akceptacji ze strony luteranckiej (szczeg. po przystąpieniu do S. Baumanna, uznającego m.in. prymat jurysdykcyjny papieża); nie zgadzał się z nimi także Lackmann, który 1960 odszedł z S. i założył własne ugrupowanie Bund für evangelisch-katholische Wiedervereinigung; negatywnie o postulatach S. wypowiedziała się 1961 teol. luterancka komisja kośc., oświadczając, iż nie mają one charakteru ewang.; nie znalazły też zrozumienia u teologów kat., zwł. W. Beinerta i H. Friesa.

H. Fries, *Der Kreis der „S.” und die „Katholische Reformation”*, US 13(1958) 53-59; W. Seibel, *Um die Wiedervereinigung im Glauben. Zum theologischen Programm der „S.”*, SdZ 85(1959-60) 252-265; K.H. Bartels, *Der theologische Quellort der „S.” und ihrer Parole „Katholische Reformation”*, EvTh 20(1960) 364-379; K. Schmidt-Clausen, *Les courants catholicisants dans le protestantisme allemand*, Ist 7(1960) 43-58; W. Beinert, *Um das dritte Kirchenattribut. Die Katholizität der Kirche im Verständnis der evangelisch-lutherischen und römisch-katholischen Theologie der Gegenwart*, Es 1964, 292-298 (bibliogr.); S.J. Koza, *Ewangelijna katolickość*, Lb 1987, 23-24; G. Voss, EKLn IV 1015; G. Zenk, LThK I (2006) 1084.

Stanisław Józef Koza

SAMOA, Niezależne Państwo Samoa, Independent State of Samoa, Malo Sa'oloto Tuto'atasi o Sāmoa, państwo wyspiarskie w Polinezji, wchodzące w skład archipelagu S.; zajmuje 2831 km² i liczy 184 587 mieszk. (2010); 92,6% ludności stanowią Samoaniecy, z czego 59,9% protestanci, 20,4% katolicy, 12% mormoni, pozostali to wyznawcy in. religii oraz bezwyznaniowci.

Archipelag został odkryty 1772 przez hol. żeglarza J. Roggeveena; 1899 podzielono go między Anglię (zrzekła się na rzecz Niemiec), Niemcy (od 1919 terytorium powiernicze Organizacji Narodów Zjedn. oddane Nowej Zelandii) i Stany Zjedn. (S. Amer. o statusie terytorium zamorskiego, ze stolicą w Pago Pago); 1962 S. jako pierwszy kraj w pd. części

Oceanu Spokojnego uzyskało niepodległość (do 1997 znane jako S. Zach.); od 1970 jest członkiem Bryt. Wspólnoty Narodów.

1. Religie pierwotne → Polinezja I.

2. Kościół katolicki – Po utworzeniu 1842 przez Kongr. Rozkrzewiania Wiary wikariatu apost. Oceanii Środk., powierzonego franc. braciom maryjom (→ maryści 1°), pierwsi misjonarze dotarli 1845 na wyspę Savaii, gdzie spotkali się z wrogością misjonarzy protest., nast. na Upolu, której wódz Mata'afa Fagamanu został katolikiem; zyskali zwolenników, m.in. zezwalając na wykonywanie tradycyjnych tatuży (zabronianych przez protestantów); 1855 rozpoczęli budowę katedry w Apii (obecnie stolica S.), a 1877 utworzyli centrum katechet. (od 1908 Moamoa Theological College), którego absolwenci ewangelizowali również Papuę-Nową Gwineę; 1901 otwarto tu drukarnię kat.; na S. pracują także salezianie, maryści i małe siostry ubogich; 1968 bpem diec. Apia (→ Samoa-Apia) został pierwszy Polinezyjczyk – P. Taofinu'u (od 2006 kardynał); 1970 S. odwiedził pap. Paweł VI.

3. Wspólnoty protestanckie – Misje, rozpoczęte 1830 na Savaii przez J. Williamsa z London Missionary Society (→ misyjne towarzystwa III 5) odniosły sukcesy dzięki wzrostowi prestiżu chrześcijan (→ cargoizm); od 1839 misjonarze wysyłali Samoaniecy do ewangelizacji Melanzji (działalność mis. trwała do 1975); w zał. 1839 drukarni wydawali wiele śpiewników, modlitewników, 1848 w języku samoanckim NT, a 1855 ST; 1844 powstał Malua Theological College; 1963 wspólnota uzyskała niezależność jako The Congregational Christian Church of S.; metodyści podjęli misje 1835, jednak w wyniku konfliktu z London Missionary Society czasowo wycofali się; 1866 założyli Piula Theological College; 1863 przybyli tu mormoni, 1891 adwentyści, 1928 zielonoświątkowcy (Assemblies of God), nast. anglikanie i świadkowie Jehowy, 1954 bahaiści.

A. Monfat, *Les S. ou archipel des Navigateurs. Etude historique et religieuse*, Ly 1890; E. Wolak, *Archipelag Żeglarzy*, Wwa 1971; R.M. Wiltgen, *The Founding of the Roman Catholic Church in Oceania, 1825 to 1850*, Canberra 1979; Eugene 2010; AnPont 2010; S.E. Smith, *Call to Mission. The Story of the Mission Sisters of Aotearoa New Zealand and S.*, Auckland 2010.

Stanisław Wargacki

SAMOA-APIA, metropolia w Samoa, z sufr. Samoa-Pago Pago; od 1845 misje prowadzili tu maryści; 1850 powstał wikariat apost. Archipelagu Żeglarzy (od 1957 Wysp Samoa i Tokelau); 21 VI 1966 na mocy konstytucji apost. *Prophetarum voces* pap. Paweł VI podniósł go do rangi diec. Apia, noszącej od 1974 nazwę Apia i Tokelau, a od 1975 – Samoa i Tokelau, sufr. Suva (Fidżi); 10 IX 1982 pap. Jan Paweł II na mocy konstytucji apost. *Maiorem ad utilitatem* erygował metropolię Samoa-Apia i Tokelau, wydzielając diec. Samoa-Pago Pago, która po utworzeniu 1992 misji *sui iuris* Tokelau nosi obecną nazwę; archidiecezja zajmuje 2922 km² i liczy ok. 189 000 mieszk., w tym ok. 42 500 katolików, 38 parafii, 35 księży diec. i 15 zak., 33 zakonników i 74 siostry.

AAS 59(1967) 201-203, 75(1983) 5-8; *A History of the Roman Catholic Church in Samoa, 1845-1995*, Apia 1995; AnPont 2010; S.E. Smith, *Call to Mission. The Story of the Mission Sisters of Aotearoa New Zealand and Samoa*, Auckland 2010.

Stanisław Wargacki

SAMOA-PAGO PAGO, diecezja na Samoa Amer. eryg. 10 IX 1982 przez pap. Jana Pawła II na mocy konstytucji apost. *Studiose quidem* z części terytorium diec. Samoa i Tokelau, jako sufr. Samoa-Apia; w diecezji pracują dominikanki z Maryknoll (→ dominikanki III E 14°); zajmuje ona 197 km² i liczy ok. 68 000 mieszk., w tym ok. 14 000 katolików, 16 parafii, 18 księży diec. i 3 zak., 3 zakonników i 10 siostr.

AAS 75(1983) 5-6; *A History of the Roman Catholic Church in Samoa, 1845-1995*, Apia 1995; AnPont 2010.

Stanisław Wargacki